

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irena Różańska-Dorosz
Sędziowie:	SSA Maria Pietkun SSA Ireneusz Lejczak (spr.)
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2014 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Związku Zawodowego w W. działającego na rzecz pracownika J. B.

przeciwko Politechnice (...) we W.

o ustalenie, o zwaloryzowane wynagrodzenie i zwaloryzowane odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy

na skutek apelacji Politechniki (...) we W. i (...) Związku Zawodowego w W. działającego na rzecz pracownika J. B.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 30 grudnia 2011 r. sygn. akt VII P 242/09

I. oddała apelację strony powodowej,

II. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. II w ten sposób, że zasądzona w nim kwotę 6.699,- zł obniża do kwoty 723,30 zł (siedemset dwadzieścia trzy złote 30/100) i dalej idącą apelację strony pozwanej oddała,

III. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 1.410,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

(...) Związek Zawodowy w W. działając na rzecz J. B. domagał się zasądzenia od strony pozwanej Politechniki (...) we W. na rzecz J. B. kwoty 7.500,- zł zwaloryzowanego wynagrodzenia wstrzymanego pracownikowi w okresie

postępowania dyscyplinarnego; kwoty 5.000,- zł tytułem ustawowych odsetek od odszkodowania zasądzonego prawomocnym wyrokiem Sądu Pracy lub tytułem zwaloryzowania tego odszkodowania; ustalenia, że wygasł obowiązek zwrotu przez J. B. na rzecz Politechnik (...) kwoty 39.028,18 zł.

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział VII Pracy odrzucił pozew w części dotyczącej ustalenia wygaśnięcia obowiązku zwrotu kwoty 39.028,18 zł i zasądził od strony pozwanej na rzecz J. B. kwotę 6.699,- zł z ustawowymi odsetkami za zwłokę od prawomocności wyroku i oddalił powództwo w pozostałej części.

Orzeczenie to Sąd Okręgowy oparł o następująco ustalony stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 25 września 2008 r., sygn. III A Pa 24/08, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych nakazał – na podstawie art. 415 kpc - powodowi J. B. zwrócić na rzecz strony pozwanej Politechniki (...) kwotę 39.028,18 zł. Skargę kasacyjną J. B. od tego wyroku Sąd Najwyższy oddalił wyrokiem z dnia 2 września 2009 r.(sygn. II PK 44/09). Postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko dłużnikowi J. B. odnośnie należności pieniężnych w kwocie 39.029,18 zł wraz z kosztami sądowymi i postępowania egzekucyjnego zostało umorzone postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2010 r. wobec niewypłacalności dłużnika. J. B. był pracownikiem pozwanej Politechniki (...) będąc nauczycielem akademickim zatrudnionym na stanowisku asystenta w Instytucie (...)na Wydziale (...)w okresie od 1 października 1995 r. Decyzją Rektora z dnia 13 października 1997 r. strona pozwana zawiesiła go w pełnieniu obowiązków nauczyciela akademickiego od 15 października 1997 r. na okres 6 miesięcy oraz ograniczyła wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 50% w związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem dyscyplinarnym. Orzeczeniem Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli akademickich przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego z dnia 10 stycznia 2007 r. J. B. został uniewinniony od zarzutu przewinienia dyscyplinarnego. Wynagrodzenie zasadnicze J. B. potrącone na mocy decyzji Rektora Politechniki (...) za okres od 15 października 1997 r. do 15 kwietnia 1998 r. wyniosło 2.415,- zł brutto. Kwota ta do wydania wyroku przez Sąd Okręgowy nie zastała zapłacona. W okresie od 1997 r. do chwili obecnej wynagrodzenie zasadnicze nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowisku asystenta u strony pozwanej uległy znacznemu podwyższeniu i wynosiły w roku akademickim 2011/2012 miesięcznie 2.232,58 zł brutto (średnie wynagrodzenie z porównywalnym stażem i kwalifikacjami do J. B.). Prawomocnym wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2005 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie sygn. IV 2 P 1135/03 zasądził od strony pozwanej Politechniki (...) na rzecz pracownika J. B. kwotę 5.018,29 zł. tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy, nadając rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty 1.672,76 zł. Wyrok ten uprawomocnił się we wrześniu 2008 roku. Strona pozwana w dniu 11 kwietnia 2005 r. wypłaciła J. B. kwotę 1.672,76 zł zasądzoną wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2005 r. Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia w sprawie sygn. IV 2 P 1135/03, tj. kwotę, co do której został nadany rygor natychmiastowej wykonalności. Natomiast pozostała kwota odszkodowania 3.345,53 zł. została wypłacona po uprawomocnieniu się wyroku w dniu 11 września 2008 r. W toku procesu strona pozwana w dniu 18 lutego 2010 r. skierowała pismo do J. B. przekazując oświadczenie o potrąceniu kwoty 5.304,20 zł (1.672,76 zł część zasądzonego odszkodowania z rygoru natychmiastowej wykonalności z ustawowymi odsetkami) i kwotę 2.415,- zł (wartość połowy zatrzymanego wynagrodzenia w związku z postępowaniem dyscyplinarnym wraz z ustawowymi odsetkami) z wierzytelnością pieniężną Politechniki (...) wobec J. B. wynikająca z prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu sygn. III A Pa 24/08 zasądzającego kwotę 39.028,18 zł tytułem zwrotu uiszczonego wcześniej świadczenia. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 listopada 2007 r., sygn. III A Pa 54/07, zmieniony został wyrok Sądu Okręgowego Pracy we Wrocławiu w sprawie sygn. VII P 152/06 i zasądzono od strony pozwanej na rzecz powoda J. B. kwotę 10.000,- zł z ustawowymi odsetkami a dalej idące powództwo oddalono. Kwota ta została zasądzona tytułem zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych powoda. Przy tych ustaleniach uznał Sąd Okręgowy, iż powództwo częściowo jest uzasadnione odnośnie dochodzonego wynagrodzenia, którego wypłatę w wysokości 50% wstrzymała strona powodowi J. B. zatrudnionemu w tym czasie jako nauczyciel akademicki na stanowisku asystenta w związku z toczącym się postępowaniem dyscyplinarnym. Wynagrodzenie to do daty zamknięcia rozprawy nie zostało wypłacone. Rektor Politechniki (...) decyzją dnia 13 października 1997 r. na podstawie art. 134 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym w związku z toczącym się postępowaniem dyscyplinarnym zawiesił J. B. w pełnieniu obowiązków zawodowych nauczyciela akademickiego

z dniem 15 października 1997 r. na okres 6 miesięcy. Jednocześnie ograniczył mu wynagrodzenie zasadnicze do wysokości połowy wynagrodzenia dotychczasowego. Niewypłacone wynagrodzenie za ten okres wyniosło 2.415,- zł, gdyż wynagrodzenie J. B. jako asystenta wynosiło 870 zł. Prawomocnym orzeczeniem Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego z dnia 10 stycznia 2007 r. zostało uchylone orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich Politechniki (...) z dnia 26 września 2005 r. i obwiniony J. B. został uniewinniony od zarzutu przewinienia dyscyplinarnego. Sąd Okręgowy wskazał na treść art. 134 ust. 7 ustawy o szkolnictwie wyższym i uznał że strona pozwana jest zobowiązana do wypłacenia byłemu pracownikowi wynagrodzenia, nie wypłaconego w związku z postępowaniem dyscyplinarnym. Mając jednak na uwadze, że nastąpił znaczący upływ czasu od okresu zatrzymania należnego wynagrodzenia oraz jego wymagalności do chwili obecnej tj. czasu orzekania uzasadnione jest żądanie strony powodowej odnośnie waloryzacji tego wynagrodzenia. Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż nauczyciele akademicki zatrudnieni na stanowisku asystenta z porównywalnym stażem i kwalifikacjami do J. B. otrzymują obecnie wynagrodzenie zasadnicze średnio w wysokości 2.232,58 zł brutto a więc kwota połowy wynagrodzenia za okres 6 miesięcy wynosi 6.699,- zł. W ocenie Sądu Okręgowego przyjęcie takiej wysokości należnego wynagrodzenia J. B. jako formy waloryzacji było zgodne z zasadami współzycia społecznego interesem stron szczególnie, że nastąpił znaczny upływ czasu do czasu wyrokowania, a zatem i siły nabywczej pieniądza, a strona pozwana nie wykazała, by miała przeszkody do wypłacenia danego wynagrodzenia. Jednocześnie Sąd Okręgowy uznał, iż chybiony jest zarzut strony pozwanej iż powództwo w tym zakresie jest nieuzasadnione, ponieważ wypłaciła J. B. kwotę 10.000,- zł wraz z ustawowymi odsetkami w związku z prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w sprawie o odszkodowanie związane z postępowaniem dyscyplinarnym w której powód za szkodę upatrywał utratę wynagrodzenia za okres zawieszenia. W wymienionym postępowaniu zostało zasądzone zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych pracownika J. B. i nie obejmowało ono przedmiotowego wynagrodzenia. Chybiony jest również zarzut przedawnienia roszczenia gdyż roszczenie to stało się wymagalne po uniewinnieniu pracownika przez Komisję Dyscyplinarną orzeczeniem z dnia 10 stycznia 2007 r. zaś pozew został wniesiony przez stronę powodową do Sądu Okręgowego we Wrocławiu w dniu 30 listopada 2009 r. Zdaniem Sądu Okręgowego niedopuszczalne jako niezgodne z przepisami prawa było dokonane przez stronę pozwaną potrącenie wierzytelności na mocy oświadczenia z dnia 18 lutego 2010 r. (w toku procesu). W oświadczeniu tym Politechnika (...) jako pracodawca oświadcza, iż potrąca należną J. B. kwotę 5.304,20 zł z wierzytelnością pieniężną Politechniki (...) wynikającą z prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25 września 2008 r. sygn. III A Pa 24/08 zasądzającym kwotę 39.028,18 zł. tytułem zwrotu wypłaconego świadczenia wraz z kosztami postępowania w kwocie 5.400,- zł, albowiem potrącenie takie sprzeczne było z regulacją zawartą w art. 87 kp. Natomiast w ocenie Sądu Okręgowego nieuzasadnione było żądanie strony powodowej odnośnie ustawowych odsetek lub waloryzacji od odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy zasądzonego wyrokiem Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 kwietnia 2005 r. w sprawie sygn. IV 2P 1135/03. Wymienionym wyrokiem Sąd Rejonowy Pracy zasądził na rzecz pracownika J. B. kwotę 5.018,29 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy, nadając rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty 1.672,76 zł. Z uwagi na składane środki odwoławcze przez obie strony do uprawomocnienia się wymienionego wyroku doszło po wydaniu przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyroku w dniu 4 września 2008 r., który rozpoznając ponownie sprawę na skutek skargi kasacyjnej oddalił apelacje obu stron. Z ustaleń wynika, iż odszkodowanie w kwocie 1.672,76 zł, co do której został nadany rygor natychmiastowej wykonalności zostało wypłacone w dniu 11 kwietnia 2005 r. przelewem na konto bankowe pracownika, natomiast odszkodowanie w pozostałej kwocie 3.345,53 zł. zostało wypłacone w dniu 11 września 2008 r. przelewem na konto bankowe pracownika. Biorąc pod uwagę iż strona pozwana musiała uruchomić określone procedury w celu przekazania wymienionej kwoty J. B. należy uznać iż uczyniła to niezwłocznie. Z tych względów Sąd Okręgowy powództwo w tym zakresie oddalił jako nieuzasadnione. Natomiast pozew w zakresie ustalenia, że wygasł obowiązek zwrotu przez J. B. na rzecz Politechnik (...) kwoty 39 028,18 zł. Sąd Okręgowy odrzucił uznając, iż zachodzi res iudicata ze sprawą zakończoną wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25 września 2008 r. (sygn. III A Pa 24/08).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł zarówno powód, jak i strona pozwana. Ponadto powód wywiódł zażalenie w części dotyczącej odrzucenia pozwu.

Strona pozwana, zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo, tj. w zakresie pkt II wyroku, zarzuciła mu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 87 k.p. poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że oświadczenie pozwanej o potrąceniu z dnia 18 lutego 2010 r., w zakresie w jakim obejmowało potrącenie wierzytelność powoda w kwocie 2.415,00 złotych z wzajemną wierzytelnością pozwanej w kwocie 39.028,18 złotych było niedopuszczalne, gdyż wierzytelność powoda jako wynagrodzenie za pracę nie mogła być przedmiotem potrącenia, podczas gdy wierzytelność ta nie była świadczeniem z zakresu stosunku pracy albowiem powstała w czasie kiedy powód nie pozostawał już z pozwaną w stosunku pracy, z chwilą prawomocnego orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego uniewinniającego powoda od zarzutu przewinienia dyscyplinarnego, tj. w dniu 10 stycznia 2007 roku, zaś stosunek pracy między stronami ustał w 2003 roku; naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 498 § 1 i § 2 kc poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że powołany przepis nie mógł stanowić podstawy prawnej dla potrącenia dokonanego przez pozwaną w toku procesu na mocy oświadczenia z dnia 18 lutego 2010 r., w zakresie objętego nim potrącenia wierzytelności powoda w kwocie 2.415,00 złotych z wzajemną wierzytelnością pozwanej w kwocie 39.028,18 złotych, podczas gdy wierzytelności będące przedmiotem tego potrącenia cechowały się wzajemnością, jednorodnością, zaskarżalnością, wymagalnością, a zatem spełniały określone art. 498 kc przesłanki dopuszczalności i skuteczności potrącenia; naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 358¹ § 3 kc w zw. z art. 300 kp poprzez jego zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że należne powodowi świadczenie w postaci zwrotu wynagrodzenia zatrzymanego w toku postępowania dyscyplinarnego jest świadczeniem majątkowym podlegającym waloryzacji sądowej, podczas gdy świadczenie to zostało przez pozwaną spełnione w kwocie nominalnej w toku postępowania sądowego, w drodze potrącenia wierzytelności je obejmującej z wierzytelnością wzajemną pozwanej i jako świadczenie spełnione nie mogło podlegać waloryzacji określonej w art. 358¹ § 3 kc; naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 358¹ § 3 kc w zw. z art. 300 kp poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że znaczny upływ czasu od powstania zobowiązania pozwanej do wypłaty powodowi wynagrodzenia zatrzymanego w trakcie postępowania dyscyplinarnego do momentu wyrokowania uprawnia do waloryzacji należnego powodowi z tego tytułu świadczenia, podczas gdy przesłanką waloryzacji sądowej nie jest sam upływ czasu między powstaniem zobowiązania a wyrokowaniem, a mająca w tym przedziale czasu miejsce istotna zmiana siły nabywczej pieniądza, której powód w toku postępowania sądowego nie wykazał; naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 358¹ § 3 kc w zw. z art. 300 kp poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że chwilą miarodajną dla oceny spełnienia przesłanek waloryzacji sądowej była data 13 października 1997 r., tj. data ograniczenia wypłaty wynagrodzenia powoda w związku z postępowaniem dyscyplinarnym, podczas gdy zgodnie z treścią art. 358¹ § 3 kc przesłanki te muszą wystąpić po powstaniu zobowiązania, z którego wynika waloryzowane świadczenie, a zobowiązanie pozwanej do zapłaty zatrzymanego wynagrodzenia powstało w dniu 10 stycznia 2007 r., z chwilą prawomocnego orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego uniewinniającego powoda od zarzutu przewinienia dyscyplinarnego. Wskazując na powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części uwzględniającej powództwo tj. w zakresie pkt II poprzez oddalenie powództwa w całości.

Natomiast strona powodowa zaskarżyła wyrok w części, tj. w pkt. III oddalającym roszczenie waloryzacji odszkodowania lub zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia, zarzuciła mu naruszenie art. 481 § 1 kc w zw. z art. 471 kp przez przyjęcie, że wymagalność odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy (zdarzenie z marca 2003 r.) powstała ponad 5 lat później (w okolicy 11 września 2008 r.); naruszenie art. 358¹ kc przez niezastosowanie waloryzacji do kwoty odszkodowania; pominięcie okoliczności dokonania potrącenia przez pozwaną kwoty 1.672,76 zł, jako świadczenia nienależnego (pозwana dnia 11 kwietnia 2005 r. wypłaciła pracownikowi kwotę 1.672,76 zł, ale następnie na skutek wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 28.02.2006 sygn. akt VII Pa 1127/05, dokonała jej potrącenia z innym (cywilnym) świadczeniem należnym J. B.).

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie roszczenia.

W wywiedzionym zażaleniu powód zaskarżając postanowienie Sądu Okręgowego zawarte w pkt. I wyroku zarzucił mu błąd w przyjęciu, że pomiędzy wnioskiem restytucyjnym a pozwem o ustalenie wygaśnięcia obowiązku zwrotu zachodzi tożsamość tego rodzaju, że jest to sprawa „o to samo roszczenie” w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 kpc.

Wyrokiem z dnia 26.07.2012 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację i zażalenie strony powodowej (pkt I), zmienił zaskarżony wyrok w zakresie roszczenia dotyczącego wynagrodzenia wstrzymanego w okresie postępowania dyscyplinarnego obniżając zasądzoną z tego tytułu kwotę 6.669,- zł do kwoty 2.415,- zł z ustawowymi odsetkami od 11.01.2007 r. (pkt II) i dalej idącą apelację strony pozwanej oddalił (pkt III) oraz w punkcie IV orzekł o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Oddalając zażalenie podzielił Sąd Apelacyjny pogląd Sądu I instancji, że kwestia zwrotu przez pracownika nienależnego świadczenia została rozstrzygnięta prawomocnym wyrokiem i po jego wydaniu zobowiązany do zwrotu nie może powoływać się na okoliczności, na które mógł powołać się w „tamtym postępowaniu”. Słusznie zatem Sąd Okręgowy uznając, że w sprawie zachodzi res iudicata pozew w tym zakresie odrzucił na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 kpc.

Oddalając apelację strony powodowej skarżącą wyrok w części oddalającej powództwo w zakresie waloryzacji czy też zasądzenia odsetek za opóźnienie w zapłacie odszkodowania wskazał sąd II instancji, że ze względu na charakter tego odszkodowania, obowiązek jego zapłaty powstał z chwilą uprawomocnienia się wyroku zasądzającego to odszkodowanie, tj. we wrześniu 2008 r. Natychmiastowe wobec uprawomocnienia się wyroku wypłacenie przez pozwaną tego odszkodowania czyniło żądanie w zakresie odsetek nieuzasadnionym. Natomiast nie było podstaw do waloryzacji tego odszkodowania na podstawie art. 358¹ § 3 kc, gdyż: waloryzacja ta nie dotyczy odszkodowań zasądzonych wyrokami sądów; możliwość waloryzacji nie dotyczy zobowiązań spełnionych – wygasłych, a ponadto powód nie wykazał, że od września 2008 r. nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza. Uwzględniając w części apelację strony pozwanej zaznaczył jednak Sąd II instancji, że należność z tytułu wynagrodzenia wstrzymanego w okresie postępowania dyscyplinarnego podlegała ochronie zgodnie z regułami opisanymi w Rozdziale II Kodeksu pracy dlatego chybione były zarzuty apelującego oparte na niesłusznym założeniu, iż nastąpiło wygaśnięcie tego zobowiązania wskutek oświadczenia pozwanej z 18.02.2010 r. o potrąceniu spornego roszczenia z roszczenia pozwanej względem J. B.. Natomiast uznając, że wynagrodzenie wstrzymane w okresie postępowania dyscyplinarnego stało się wymagalne dopiero z chwilą ostatecznej decyzji kończącej postępowanie dyscyplinarne, tj. w dniu 10.01.2007 r., to dla zastosowania art. 358¹ § 3 kc istotne znaczenie miało to, czy w okresie od tej daty do dnia wniesienia pozwu nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza. Tej okoliczności strona powodowa nie wykazała wobec tego roszczenie o waloryzację należało oddalić, zasądzając jedynie nominalną kwotę spornego wynagrodzenia wraz z ustawowymi odsetkami od daty jego wymagalności.

Wyrok ten, w części objętej punktami: I, II i IV, zaskarżyła skargą kasacyjną strona powodowa zarzucającemu:

- naruszenie przepisów art. 366 kpc w zw. z art. 199 § 1 pkt 2 kpc poprzez błędne przyjęcie tożsamości pomiędzy żądaniem restytucyjnym uwzględnionym na podstawie art. 415 kpc, a żądaniem ustalenia wygaśnięcia obowiązku zwrotu świadczenia opartym na podstawie art. 409 kc w zw. z art. 189 kpc;
- naruszenie przepisu art. 358¹ § 3 kc przez przyjęcie niedopuszczalności waloryzacji odszkodowania, o którym mowa w art. 45 kc – jako świadczenia ustalonego orzeczeniem sądowym i przez to bezwzględne przyjęcie niedopuszczalności zastosowania waloryzacji sądowej, w sytuacji spełnienia świadczenia;
- naruszenie art. 455 kc przez przyjęcie, że wymagalność odszkodowania przewidzianego w art. 45 kp powstaje z dniem prawomocności wyroku zasądzającego świadczenie oraz przez mylne utożsamianie pojęć „powstanie zobowiązania” i „spełnienie świadczenia” odnośnie wypłaty wynagrodzenia ograniczonego na podstawie art. 134 ust. 6 i 7 ustawy z 12.09.1990 r. o szkolnictwie wyższym, a ponadto:

- naruszenie art. 87 § 1 kp przez przyjęcie, że odszkodowanie przewidziane w art. 45 kp nie podlega szczególnej ochronie przed potrąceniem oraz art. 505 pkt 3 kc w zw. z art. 300 kp poprzez ich nie zastosowanie.

Wyrokiem z 26.11.2013 r. Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu II instancji:

- w punkcie I – w zakresie dotyczącym żądania waloryzacji odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy,
- w punkcie II – w zakresie dotyczącym żądania waloryzacji zatrzymanego wynagrodzenia za pracę,
- w punkcie IV – w całości, i w tak uchylonym zakresie przekazał Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz oddalił skargę kasacyjną w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu Najwyższego skarga kasacyjna była uzasadniona w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 358¹ § 3 kc przez jego błędną wykładnię zakładającą, że nie jest możliwa waloryzacja zasądzonego wyrokiem sądu odszkodowania przewidzianego w art. 45 kp i błędne rozumienie użytego w tym przepisie pojęcia „powstanie zobowiązania” – w odniesieniu do wypłaty wynagrodzenia ograniczonego na podstawie art. 134 ust. 6 i 7 ustawy z 12.09.1990 r. o szkolnictwie wyższym, a także przez bezwzględne przyjęcie niedopuszczalności zastosowania waloryzacji sądowej w sytuacji spełnienia świadczenia pomimo wystąpienia istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza. Zaznaczając, że potencjalna możliwość waloryzacji spornych świadczeń na podstawie art. 358¹ § 3 kc zależy od wystąpienia istotnego spadku siły nabywczej pieniądza, a następnie od zastosowania odpowiedniego miernika waloryzacji (czego Sąd II instancji wobec błędnej interpretacji art. 358¹ kc nie wziął pod uwagę) Sąd Najwyższy przedstawił wykładnię art. 358¹ § 3 kc dotyczącą potencjalnego waloryzowania świadczeń, których podstawę prawną stanowią: art. 45 kp w zw. z art. 47¹ kp (odszkodowanie) i art. 134 ust. 6 i 7 ustawy z 12.09.1990 r. o szkolnictwie wyższym (wynagrodzenia ograniczonego w okresie postępowania dyscyplinarnego), a sprowadzająca się do następujących tez:

- charakter prawny odszkodowania przewidzianego w art. 45 § 1 kp (zobowiązanie pieniężne) uzasadnia możliwość waloryzacji tego świadczenia na podstawie art. 358¹ § 3 kc;
- odszkodowanie przewidziane w art. 45 § 1 kp jest zobowiązaniem powstałym w dacie bezprawnego rozwiązania stosunku pracy (także w przypadku, gdy Sąd orzeka odszkodowanie zamiast zgłoszonego w pozwie żądania przywrócenia do pracy);
- zatrzymanie pracownikowi w okresie postępowania dyscyplinarnego wynagrodzenia (art. 134 ust. 6 i 7 ustawy z 12.09.1990 r. o szkolnictwie wyższym) sprawia, iż zobowiązanie do zwrotu zatrzymanego wynagrodzenia powstaje w chwili jego zatrzymania, a nie od daty wymagalności, która to wymagalność (warunkowa) powstaje po zakończeniu postępowania dyscyplinarnego;
- zapłata sumy nominalnej zobowiązania nie zawsze prowadzi do zaspokojenia dłużnika, a tym samym okoliczność ta nie zawsze wyklucza możliwość waloryzacji zapłaconego w nominalnej kwocie świadczenia – w przypadku wystąpienia przesłanek przewidzianych w art. 358¹ § 3 kc.

Natomiast pozostałe zarzuty zawarte w skardze kasacyjnej uznał Sąd Najwyższy za nieuzasadnione lub oparte na wadliwych podstawach prawnych, co skutkowało uprawomocnieniem się orzeczenia sądu I instancji w zakresie odrzucenia pozwu w części dotyczącej żądania ustalającego i oddalenia powództwa w zakresie odsetek od odszkodowania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny na podstawie dowodu wypłaty z 20.08.2012 r. (k: 364) ustalił, że strona pozwana tytułem zwrotu zatrzymanego w okresie postępowania wynagrodzenia zapłaciła J. B. kwotę 4.106,70 zł. Wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych rok do roku w okresie od 1997 r. do 2013 r., przy przyjęciu dla roku 1997 kwoty – 100, wynosił: 1998 – 111,8; 1999 – 107,3; 2000 – 110,1; 2001 – 105,5; 2002 –

101,9; 2003 – 100,8; 2004 – 103,5; 2005 – 102,1; 2006 – 101,0; 2007 – 102,5; 2008 – 104,2; 2009 – 103,5; 2010 – 102,6; 2011- 104,3; 2012 – 103,7; 2013 – 100,9 (por. Główny Urząd Statystyczny: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1634_PLK_PRINT.htm).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wyrok Sądu Najwyższego z 26.11.2013 r., uchylający częściowo wyrok Sądu Apelacyjnego z 26.07.2012 r. oraz oddalający dalej idącą skargę kasacyjną, sprawił, iż zakres obecnie rozpoznawanej sprawy przez sąd II instancji ograniczył się do oceny zasadności rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w kwestii waloryzacji wynagrodzenia zatrzymanego pracownikowi J. B. w okresie postępowania dyscyplinarnego w kwocie 2.415,- zł oraz waloryzacji należnego pracownikowi odszkodowania za bezprawne wypowiedzenie umowy o pracę w kwocie 5.018,29 zł. Przedstawiona wyżej wykładnia prawa dokonana przez Sąd Najwyższy wiązała Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie i obligowała do przyjęcia założeń, że charakter prawny zobowiązań, z których wynikały sporne roszczenia, nie stanowił przeszkody do waloryzacji na warunkach określonych w art. 358¹ § 3 kc oraz to, że zapłata nominalnej wysokości wynagrodzenia i odszkodowania „nie w każdym przypadku powoduje zaspokojenie wierzyciela”. W myśl § 3 art. 358¹ kc warunkiem wyjściowym do sądowej zmiany wysokości nominalnego świadczenia wynikającego z treści zobowiązania jest istotna zmiana siły nabywczej pieniądza. Przy czym zmiana ta (i to w istotnym rozmiarze) wystąpić musi po powstaniu zobowiązania i przed jego wygaśnięciem. Ważkie zatem znaczenie dla ustalenia wystąpienia tego warunku miała przedstawiona przez Sąd Najwyższy w tej sprawie wykładnia przepisów: art. 45 kp w zw. z art. 47¹ kp (odszkodowanie) i art. 134 ust. 6 i 7 ustawy z 12.09.1990 r. o szkolnictwie wyższym, z której wynikało, iż zobowiązanie do zapłaty odszkodowania przewidzianego w art. 45 kp powstaje w dacie bezprawnego rozwiązania stosunku pracy – czyli w przypadku J. B. w dniu 30.06.2003 r. oraz to, iż zobowiązanie do zwrotu zatrzymanego w okresie postępowania dyscyplinarnego wynagrodzenia powstaje wraz z zatrzymaniem tego wynagrodzenia, czyli w przypadku J. B. od października 1997 r. Dla oceny zatem zasadności roszczenia o waloryzację wynagrodzenia w kwocie 2.415,- zł należało rozważyć istnienie podstaw do przyjęcia czy od 1997 r. do 2012 r., a odszkodowawczego od 2003 r., nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza. W ocenie Sądu Apelacyjnego „utrata siły nabywczej pieniądza” – jako różnica pomiędzy realną wartością sumy pieniężnej z chwili orzekania i jej wartością z chwili powstania zobowiązania jest pojęciem obiektywnym i stricte ekonomicznym, a jej oczywistym następstwem jest inflacja. Dlatego dla oceny czy nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza właściwym było porównanie poziomu inflacji w rozpatrywanych okresach, tym bardziej że po roku 1997 ceny regulowane (urzędowe) dotyczyły znikomej części obrotu, co oznaczało, iż dynamika zmian wolnorynkowych cen odpowiadała rzeczywistej zmianie wartości pieniądza. Publikowane przez Główny Urząd Statystyczny, a opisane wyżej, roczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych, wskazywały na niewystępowanie w okresie od 1997 do 2013 roku hiperinflacji ani galopującej inflacji. Poziom wzrostu cen liczonych rok do roku oscylował bowiem wówczas od wartości od 11,8% do 0,8%. Niemniej jednak długotrwały okres jaki upłynął pomiędzy powstaniem zobowiązania a jego wygaśnięciem oraz niewielki, ale stały wzrost cen w okresie do 2012 r. sprawił, że realna wartość wynagrodzenia należnego J. B. w 1997 r. zmalała w 2012 r. o połowę. Składany bowiem procent wzrostu cen i usług rok do roku w tym okresie wskazywał na to, że ceny w 2012 r. w stosunku do cen z 1997 r. (przyjęte jako 100%) wzrosły o blisko 100%, co oznaczało, iż za otrzymane od pozwanej w 2012 r. nominalne wynagrodzenie w kwocie 2.415,- zł mógł pracownik nabyć jedynie połowę towarów i usług, które za tę kwotę nabyłby w 1997 r., to jest w okresie powstania zobowiązania. Takie ustalenie prowadziło do wniosku, iż wykazała strona powodowa warunek do waloryzacji wstrzymanego wynagrodzenia jakim był istotny spadek siły nabywczej pieniądza. Natomiast warunek ten nie został spełniony w przypadku odszkodowania. Przyjmując nawet za stroną powodową, iż odszkodowanie to nie zostało zapłacone J. B. to różnica między wartością odszkodowania w 2014 r. a wartością tego odszkodowania w połowie 2003 r. nie była znacząca. W tym okresie zakres amplitudy wzrostu cen towarów i usług mieścił się w przedziale od 0,9% do 4,3% rocznie. Tak nieznaczne wahania wartości pieniądza wykluczały możliwość uznania wystąpienia istotnego spadku wartości pieniądza, a tym samym zastosowania wyjątku od przewidzianej w art. 358¹ § 1 kc zasady nominalizmu, tym bardziej, że wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych od 2003 r., liczonych jako procent składany od każdego kolejnego roku tego okresu, wynosił niewiele ponad 30%.

Zgodnie z art. 358¹ § 3 kc w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współzycia społecznego, zmienić wysokość świadczenia pieniężnego. Wynikało więc z tego, że po uprzednim stwierdzeniu wystąpienia warunku zmiany siły nabywczej pieniądza sąd dokonuje zmiany wysokości świadczenia stosując kryteria uwzględniające zasady współzycia społecznego i interes stron. Brak zatem określenia w cytowanym przepisie jednoznacznych mierników dokonywanej waloryzacji utożsamiać należało z pozostawieniem przez ustawodawcę uznaniu sądu określenie właściwych kryteriów dla konkretnej sprawy. Podobnie dotychczasowe orzecznictwo za niemożliwe uznawało określenie katalogu „właściwych” kryteriów waloryzacji oraz za niewłaściwe mechaniczne przerachowywanie świadczenia pieniężnego według jednego oznaczonego miernika waloryzacyjnego. Podnieść jednak należało, że zdecydowana większość orzeczeń prezentujących taki pogląd dotyczyła spraw, gdzie problem zastosowania klauzuli rebus sic stantibus dotyczył świadczeń z umów, w których obie strony były zobowiązane do wzajemnych świadczeń pieniężnych (np. renty odroczone, polisy posagowe w zamian za opłacaną składkę - por. orzeczenia Sądu Najwyższego z 25.07.2001 r., I CKN 127/01, z 10.04.1992 r., III CZP 126/91, z 20.03.2002 r., V CKN 940/00). W takich sprawach jednym z mierników waloryzacji był rozkład ryzyka inflacji pieniądza na każdą ze stron umowy. W niniejszej sprawie natomiast jedynie na stronie pozwanej ciążyło zobowiązanie pieniężne sensu stricto (wynagrodzenie za pracę). Okoliczność ta oraz charakter świadczenia, którego przeznaczeniem jest zapewnienie pracownikowi środków na bieżące utrzymanie, uzasadniały dokonanie waloryzacji w sposób prowadzący do przywrócenia wynagrodzeniu należnemu w roku 1997 jego pierwotnej wartości. Do tego celu zupełnie nieadekwatny był zaproponowany przez stronę powodową miernik waloryzacji, to jest aktualne średnie zarobki pracowników pozwanej zatrudnionych na stanowisku adekwatnym do stanowiska pracy J. B. w 1997 r. Taki sposób ustalenia wysokości zobowiązania pozwanej właściwy mógł być tylko w przypadku roszczeń o charakterze odszkodowawczym, gdyż zakładał fikcję kontynuowania przez stronę pozwaną i J. B. zobowiązań ze stosunku pracy. Natomiast źródłem roszczeń strony powodowej było istotne zmniejszenie siły nabywczej pieniądza, a nie rozwiązanie z J. B. stosunku pracy. Ponadto strona powodowa nie wykazała tego, że prawie trzykrotny wzrost wynagrodzeń pracowników pozwanej w 2011 r. - w stosunku do zarobków z roku 1997 - był wyłącznie następstwem istotnego zmniejszenia siły nabywczej pieniądza.

Z tych względów uznał Sąd Apelacyjny, że najwłaściwszym sposobem zwaloryzowania wynagrodzenia będzie również miernik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Jak podniesiono już wyżej wskaźnik ten wskazywał na zmniejszenie siły nabywczej pieniądza o połowę w relacji wysokość cen w roku 1997 i w roku 2012.

Wobec powyższego właściwa wysokość zwaloryzowanego na podstawie art. 358¹ § 3 kc wynagrodzenia wynosiła 4.830,- zł. Kwotę tę należało pomniejszyć o zapłaconą przez stronę pozwaną w toku procesu sumę 4.106,70 zł, co w rezultacie uzasadniało prawo J. B. do zwaloryzowanego wynagrodzenia w kwocie 723,30 zł.

Mając to na uwadze należało w takim zakresie uwzględnić apelację strony pozwanej i zmienić zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w punkcie II (art. 386 § 1 kpc) orzekając jak w punkcie II wyroku Sądu Apelacyjnego oraz dalej idącą apelację pozwanej oddalić (art. 385 kpc). Przedstawione wyżej argumenty przemawiające za brakiem podstaw do ustalenia istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza w okresie po 2003 r. uzasadniały oddalenie apelacji strony powodowej w kwestii waloryzacji odszkodowania za bezprawne wypowiedzenie umowy o pracę (art. 385 kpc).

Wyrokiem z 26.11.2013 r. Sąd Najwyższy uchylił rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego z 26.07.2012 r. i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania pozostawiając również rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego. Jednocześnie wyrokiem tym Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną w zakresie oddalonego zażalenia w punkcie I wyroku Sądu Apelacyjnego z 26.07.2012 r., co oznaczało, iż przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny już nie rozstrzygając o zasadności zażalenia zobowiązany był do orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego, o co wносиła strona pozwana w odpowiedzi na zażalenie. Wobec bezpodstawności zażalenia wniesionego przez powoda - myśl art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc i art. 397 § 2 zd. 1 kpc - stronie pozwanej przysługiwał zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym. Na podstawie zatem przytoczonych przepisów oraz na podstawie § 6 pkt 5 i § 11 ust. 1 pkt 2 oraz § 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz

ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490) orzeczono jak w punkcie III sentencji wyroku. Żadna ze stron nie złożyła wniosku o zwrot kosztów w postępowaniu kasacyjnym. Także reprezentowana przez radcę prawnego strona pozwana nie złożyła, w okresie pomiędzy wyrokiem Sądu Najwyższego z 26.11.2013 r. a ponownym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 29.04.2014 r., wniosku o zwrot kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym, co - w myśl art. 98 § 1 kpc - wykluczało możliwość zasądzenia na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.